

**Schoolondersteuningsprofielen
Plein013
2016**

OBS De Bienenkebolders

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening: OBS De Bienenkebolders

Datum bezoek : 10 december 2015

In opdracht van: Plein013

Rapporteur: drs. Paul Kooiman

Sardes, Utrecht

December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt ondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer uw school tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar een andere school, bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Scholen verschillen in de ondersteuning die zij (kunnen) bieden. Uit verwijsgedrag van scholen bijvoorbeeld blijkt dit heel duidelijk: een leerling waarbij de ene school tegen de grenzen van haar ondersteuning aanloopt, kan op een andere school zonder al te veel inspanning passend onderwijs krijgen. Soms is de reden makkelijk aanwijsbaar: een school in een gebouw met veel trappen en weinig ruimte is niet zomaar passend voor een leerling in een rolstoel. Maar meestal is het lastiger om aan te geven wanneer een leerling niet, en wanneer wel, op de school terecht kan.

Zowel voor de school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de ondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de ondersteuning te versterken en eventueel uit te breiden.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingenpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
 - a. extra handen / omvang van de klassen
 - b. speciale onderwijsmaterialen
 - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
 - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
 - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingenpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

¹ Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het svw georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode als leidraad hanteren. Leerlingen die onvoldoende uit de weg kunnen met de standaardmethode krijgen herhalingsstof, extra instructie of verdiepingsstof – zoals die binnen de methode is gegeven. Het gemiddelde niveau en tempo van de standaardmethode is maatgevend. Scholen die dit concept welbewust hanteren zijn vaak van opvatting dat 'een leerling bij de groep houden' betekent dat de leerkracht zijn of haar uiterste best doet om de zwakkere leerling voor wat betreft zijn of haar prestaties zoveel mogelijk bij de gemiddelde groep aan te laten haken.

Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept afstemmen op de leerlingen die op dat moment de klas vormen. De start ligt bij de individuele onderwijsbehoeften van leerlingen met hun individuele ontwikkelings- en leerlijnen. Het overzicht van die lijnen in de groep geeft mogelijkheid tot het bundelen van de leerlijnen waar deze (bijna) samenvallen. De instructieplanning wordt afgestemd op deze gebundelde leerlijnen. De werkvormen in de groep zijn vaak heterogeen, waardoor 'een leerling bij de groep houden' hier een gelijke betekenis heeft voor elke leerling. Bij een dergelijk concept worden veelal ook standaardmethoden en methode-gebonden toetsen gebruikt, maar dan als middel zonder dat zij direct het didactisch en pedagogisch handelen sturen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

Van een extra vergroting van de range van onderwijsbehoeften in een klas is sprake bij combinatieklassen.

Leerkrachten op scholen die vooral methode-gestuurd werken, rekken naarmate er meer verschillende kinderen in hun klas zitten, de mogelijkheden van hun onderwijsaanbod steeds verder op.

Manieren om binnen het methode-gestuurde concept onderwijs te bieden aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften zijn o.a.:

- het groeperen van handelingsplannen;
- het werken in niveaugroepen;
- zelfstandig werken;
- vergroting van de expertise van de leerkracht;
- incidentele toepassing van vormen van leren in heterogene groepen;
- de keuze van methodes die heel veel ruimte bieden voor gedifferentieerd werken.

Omdat het uitgangspunt van de les bepaald is door de centrale aanpak van de methode, betekent elke nieuwe onderwijsbehoefte een extra aanpassing bij die aanpak. Wanneer veel aanpassingen nodig zijn, beleeft de leerkracht dit vaak als een stapeling van taken, en daarmee als een toenemende belasting. Soms uit zich dit door de behoefte van de leerkracht aan steeds meer orde en rust in de klas, om de controle te kunnen houden over alle verschillende activiteiten die gelijktijdig plaatsvinden. Met het toenemen van de organisatorische belasting van de leerkracht, blijft er minder tijd en energie over voor het ter plekke inspelen op specifieke behoeften van leerlingen op het moment dat die zich aandienen.

Het methode-gestuurde onderwijsconcept is begrensd in haar capaciteit om kinderen met andere onderwijsbehoeften op te nemen.

De informatie voor dit schoolondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen van de school)
- een interview met sleutelfiguren uit de school (minimaal de directeur, een intern begeleider, een leerkracht en een ouder). Aanwezig waren: *de heer Peter Ketelaar (directeur), mevr. Sonja Wegerif, IB'er en leerkracht groep 3/4, de heer Jan Nouwens, ouder en tot slot de consulent van Plein013: mevr. Lili Wentholt.*
- observaties in alle vier groepen: groep 1/2, groep 3/4, groep 5/6, en groep 7/8.
- een teamgesprek - aanwezig waren: *4 leerkrachten en de directeur; 3 leerkrachten waren niet aanwezig.*

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met een verschillende onderwijsbehoefte.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van de Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groei mogelijkheden

De Openbare basisschool De Bienenkebolders is een kleine school met 88 leerlingen; een school die werkt vanuit de visie van het Ervaringsgericht Onderwijs EGO. Ervaringsgericht Onderwijs betekent niet persé dat de kinderen zoveel mogelijk 'door ervaring' leren. De pedagogische visie en didactiek van EGO is gebaseerd op een bepaalde manier van kijken: de ervaringsgerichte benadering. De leerkracht gebruikt de eigen 'ervaringsstroom' als middel om zich beter in de ervaring van de ander, de leerling, te verplaatsen.

Zo'n inlevende manier van kijken biedt de leerkrachten veel informatie. Deze informatie helpt om te begrijpen hoe ontwikkeling van de leerling zich voltrekt. Het helpt te achterhalen wat het kind voor zijn ontplooiing nodig heeft en hoe een leerkracht dat kan bieden³. Het spanningsveld voor leerkrachten en schoolleiding is het vinden van een evenwicht waarbij zowel aan de pedagogische uitgangspunten als aan de gewenste opbrengsten recht gedaan wordt. Dit evenwicht was naar de mening van Inspectie enkele jaren geleden onvoldoende aanwezig. Het intensief toezicht door de Inspectie van het Onderwijs waarvan in 2013 nog sprake was, is inmiddels opgeheven. Het streven naar een balans tussen de uitgangspunten van het EGO-onderwijs en voldoende aandacht voor (cognitieve) resultaten met behulp van Opbrengstgericht Werken (OGW) heeft dus vruchten afgeworpen.

Het leerlingaantal op De Bienenkebolders is vergeleken met twee jaar geleden verder teruggelopen met ongeveer 20 %. Dit maakt de school inmiddels kwetsbaar en voor de komende jaren is het dus van belang dat het aantal leerlingen niet verder afneemt. Voor dit schooljaar was het nog mogelijk om 4 combinatiegroepen te vormen. Het schoolbestuur heeft de intentie om dat ook in het komend schooljaar te bestendigen.

De school trekt niet alleen leerlingen uit de directe omgeving; ongeveer een derde van de leerlingen komt van buiten Moergestel. Ouders die voor de Bienenkebolders kiezen, delen de visie en uitgangspunten en zoeken bewust naar de voordelen van een kleine school.

Twee jaar geleden is de school ook bezocht ten behoeve van het opstellen van een schoolondersteuningsprofiel. De vorm waarin het gesprek met het team was gegoten, sloot niet helemaal aan bij de manier van denken van de meerderheid van het (toenmalige) team. Het doen van algemene uitspraken past niet zo goed bij een team dat de uniciteit van het individu voorop stelt en iedere situatie liever op zichzelf wil bekijken. De school werd in 2013 gezien als een smalle ondersteuningsschool. Het toen geschetste beeld was wel herkenbaar voor het team.

³ Bron: www.Ervaringsgerichtonderwijs.nl; geraadpleegd op 13 januari 2016

Domein 1: Diversiteit van de leerlingenpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevraagde aspecten van *de leerlingenpopulatie* is de populatie van de school ten opzichte van ten opzichte van andere scholen in Nederland

- ☒ meer homogeen
- ☐ vergelijkbaar
- ☐ meer heterogeen

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van *OBS De Bienenkebolders* weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de lesmethode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

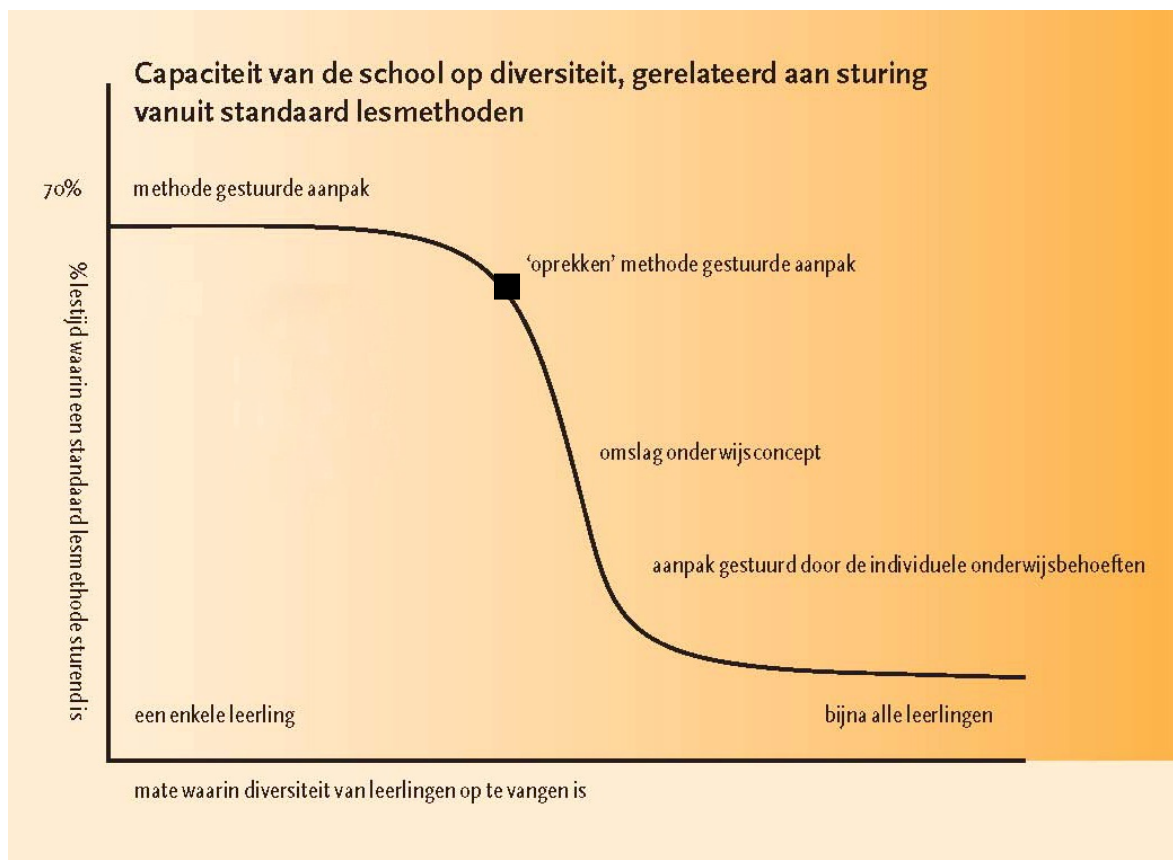
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij het leerstofjaarklassensysteem met een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methode-gestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de klas.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs wil kunnen bieden.
- De leerlingenpopulatie van de school steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

OBS De Bienenkebolders bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die

- ☐ basisondersteuning biedt aan leerlingen (passend bij een netwerkschool)
- ☐ enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een netwerkschool plus)
- ☒ veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
- ☐ mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team (passend bij een brede ondersteuningsschool)

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

- ☐ extra 'handen' in de klas, te weten: indien aangekruist toelichten
- ☒ onderwijsmaterialen
- ☒ de ruimtelijke omgeving
- ☐ specialistische expertise
- ☐ contacten met externe relaties

Deze beschikbaarheid van voorzieningen past bij een netwerkschool

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

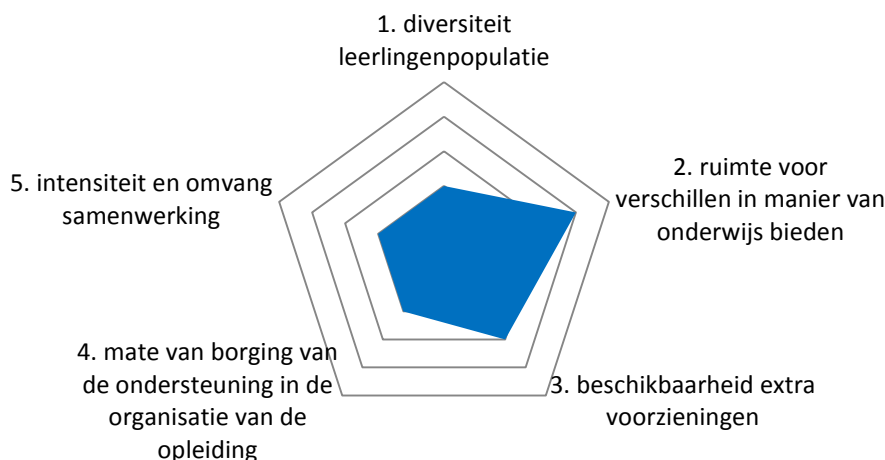
- ☐ op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig (passend bij een smalle ondersteuningsschool, een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet (passend bij een netwerkschool plus)
- ☒ op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet (passend bij een netwerkschool)
- ☐ op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: Samenwerking binnen het onderwijs

Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

- ☐ intensief, in een stevig netwerk met veel partners (passend bij een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
- ☐ matig intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een netwerkschool plus)
- ☒ beperkt (passend bij een netwerkschool)

Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Over het geheel genomen is *OBS De Bienenkebolders* te karakteriseren als een **smalle ondersteuningsschool**

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie(1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam.

Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

1. Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.
Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

De leerlingpopulatie is in vergelijking met de gemiddelde leerlingpopulatie van alle Nederlandse scholen op veel aspecten homogeen te noemen. De school heeft geen leerlingen met een andere culturele achtergrond dan de West-Europese. Alle leerlingen spreken thuis de Nederlandse taal. De ouders zijn relatief hoog opgeleid; de tendens naar hoger opgeleide ouders is wat sterker dan een paar jaar geleden. Dat komt doordat het aandeel ouders werkzaam in de agrarische sector in de omgeving, langzaam kleiner wordt. Ongeveer een derde van de leerling populatie komt niet uit het dorp Moergestel zelf, maar uit omliggende dorpen. Het voedingsgebied is dus tamelijk ruim.

De verschillen tussen leerlingen zitten vooral in het niveau van leren. Dit varieert erg per klas. In de ene klas kunnen er behoorlijke verschillen optreden tussen leerlingen en in een andere klas zijn de verschillen tussen leerlingen veel minder groot. Verschillen in leren, leerstijl en gedrag zijn matig te noemen. De grootste verschillen tussen leerlingen treden op in het gedrag. Opvallend is dat er veel kinderen zijn van gescheiden ouders. Dat leidt tot vrij veel eenouder gezinnen. De veronderstelling bij het team is dat dit van invloed is op het gedrag van de betreffende leerlingen. En aangezien welbevinden sterk van invloed is op (de mogelijkheden om te) leren, is die invloed ook op dat laatste gebied zichtbaar.

Verder is het opvallend dat er redelijk wat kinderen in de loop van hun schoolloopbaan naar OBS De Biekenbolders komen. Deze zij-instromers hebben meestal een zekere geschiedenis op hun vorige school. De IB'er ziet dat deze kinderen vaak binnenkomen met speciale ondersteuningsbehoeften.

Voor kinderen die het om welke reden dan ook op een school niet hebben gered, kiezen ouders blijkbaar eerder voor een kleine school waar elke leerkracht elke leerling kent, zo is de veronderstelling. Zo'n 30 procent van de leerlingen heeft speciale onderwijsbehoeften op het gebied van informatieverwerking en/of gedrag.

2. Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.

Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

Het onderwijsconcept biedt veel ruimte voor verschillen tussen leerlingen. Vanuit de opvatting dat de kern van EGO-onderwijs is aan te sluiten bij waar de leerlingen zich in haar of zijn ontwikkeling bevindt, werken de leerkrachten sterk leerling gericht. Natuurlijk is er sprake van kennisoverdracht en wordt er aandacht besteed aan kennisverwerving. Het accent ligt op het bieden van ruimte voor het zelf ontdekken en ook op het toepassen van de opgedane kennis. Ook omdat alle klassen combinatiegrepen zijn, is individueel en groepswork een standaard manier van werken.

In alle klassen is te zien dat gedifferentieerd wordt tussen de leerlingen. Naast de niveaugroepen wordt op de Biekenbolders gewerkt met werkbrieven. Daarin staan de weektaken waarbinnen de leerling een eigen route kan kiezen. In groep 3 zijn er nog groepsworkbrieven, maar vanaf groep 4 krijgen de leerlingen individuele werkbrieven.

Binnen het team wordt over differentiëren genuanceerd gedacht. Differentiatie wordt toegepast niet om de leerlingen weer 'gelijk te trekken', maar meer om recht te doen aan de individuele behoeften van een kind. Tegelijkertijd: soms is het beter om de groep 'compact te houden' en niet verder te differentiëren. Al met al gaat het er om dat voor elke leerling wordt gezocht naar een manier waarop het zelfstandiger wordt en meer en meer zichzelf kan helpen. De zelfsturing van de leerlingen is relatief groot. Ouders noemen de aandacht voor het ontwikkelen van zelfstandigheid van leerlingen kenmerkend voor de school.

Leerkrachten proberen aan te sluiten bij verschillen in leerstijl in hun aanbod en werkvormen.

Leerlingen sturen het eigen leren, voor zover en zodra ze dat aankunnen.

Uitgangspunt van Ervaringsgericht Onderwijs is om door betrokkenheid met en welbevinden van de leerlingen, het maximale uit elk kind te halen. De beginsituatie van de leerling bepaalt in hoge mate de leerweg. De school gebruikt 'methoden' of liever 'methodieken', die hierbij aansluiten. De Parwo-werkwijze bij rekenen/wiskunde is hiervan bij uitstek het voorbeeld: het is meer een methodiek, een systematische denk- en werkwijze die de leerkracht hanteert, dan een methode. Ook voor taal is in 'Kansrijke Taal' een aanpak gevonden die goed aansluit bij de onderwijskundige uitgangspunten van de school.

De nadruk ligt op opdrachten met een zekere structuur. Leerlingen werken in groepjes aan opdrachten aan de hand van een duidelijk stappenplan, dat overigens inhoudelijk wel ruimte laat. Ook hier geldt dat opdrachten vrijer worden naarmate de leerlingen in een hogere groep zitten.

Bijzonder bij deze school is dat de leerlingen zowel in relatie tot de groep, als ten opzichte van de eigen eerdere prestaties beoordeeld worden. De rapporten van de leerlingen laten beide beoordelingen zien. De leerkracht beoordeelt de leerlingen. Er is geëxperimenteerd met portfolio's die door de leerling worden gemaakt, maar dat is een nog zeer prille ontwikkeling. De leerlingen worden betrokken bij het evalueren van het onderwijs en van hun leerresultaten. Dat geldt niet alleen voor de hogere groepen; ook met de kleuters heeft de leerkracht daarover een gesprek.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Onder leiding van het management gaat het team gericht aan de gang om een eigen opvatting te ontwikkelen over het onderwijsconcept. Het gaat er dan om een balans te vinden die recht doet aan de uitgangspunten van EGO en de mate van methodesturing die gewenst dan wel noodzakelijk is om de beoogde resultaten met leerlingen te bereiken.

Het team spant zich in om de kerndoelen bijna volledig te beheersen, en is in staat om didactisch en pedagogisch maatwerk te leveren. Daarmee voldoet het team aan de vereisten om ook zonder de sturing van de lesmethoden de lessen vorm te geven. Dit biedt ruimte om naar eigen onderwijskundige inzichten de lessen in te richten. Het team kan de ervaringsgerichte benadering ondersteunen met werkvormen die hun waarde bewezen hebben.

Door te (leren) werken met coöperatieve werkvormen in de klas en meer systematisch in te spelen op verschil in leerstijlen, bijv. met behulp van de denkwijze van Meervoudige Intelligentie, kan zonder veel ingewikkelde ingrepen nog verder worden gedifferentieerd. Het onderwijsconcept zelf biedt veel ruimte om extra ondersteuning te bieden. De geringe omvang van de school stelt grenzen aan die ruimte, omdat er bijvoorbeeld minder mogelijkheden om te spelen met de vorming van (sub-)groepen als er geen parallelklassen zijn. Het is van belang te blijven inzetten op het kennen van de leerdoelen ten minste voor de eigen groep. De regelmatige overlegmomenten tussen de leerkracht en de IB'er kunnen ook hiervoor gericht worden ingezet.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.

Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Gedurende een ochtend per week is een onderwijsassistent in dienst die afwisselend in de drie hoogste klassen ondersteuning biedt. Na dit schooljaar zal er geen onderwijsassistent meer aan de school verbonden zijn.

Naast wat incidentele hulp van ouders, m.n. bij speciale activiteiten zoals de kampweek en het geven van workshops tijdens 'atelier-dagen', zijn er geen extra handen beschikbaar. De Bienenkeolders heeft geen stagiaires en voor een LIO is de school te klein bevonden. De school heeft een taal- en een rekenmethode die aansluit bij het onderwijsconcept. Daarnaast zijn er materialen voor hoogbegaafden, evenals materialen voor de begeleiding van de sociale ontwikkeling (Looqin⁴) tevens leerling volgsysteem op het sociaal-emotionele terrein. Dit programma is zeer uitgebreid, stelt vragen aan de leerkracht en geeft ook tips.

Binnen en buitenruimte bieden veel mogelijkheden. De expertise van het team is, gezien de omvang van het team, vrij hoog te noemen. Door de aanwezigheid van de consulent is specialistische ondersteuning van buiten vrij snel op te roepen. Er is nauwelijks sprake van samenwerking met externe instanties.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Ook op dit domein heeft de school last van haar geringe omvang waardoor de mogelijkheden om te differentiëren worden beperkt. Tegelijkertijd heeft krimp één voordeel, door de krimp is er misschien nog wel onbenutte ruimte. Dat zou ook kansen kunnen bieden voor onderwijsvormen die van differentiatie uitgaan.

Zonder extra handen is het niet mogelijk om de groep te splitsen en bepaalde subgroepen apart (en intensief) te begeleiden. Als het team dit toch wenselijk of noodzakelijk acht, liggen twee mogelijkheden open. Ten eerste, onderzoeken of er toch met enige regelmaat stagiaires geplaatst kunnen worden op de school, blijft de moeite waard. Ten tweede kan worden nagegaan of het mogelijk is om ouders intensiever en meer structureel bij het onderwijs te betrekken.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school.

Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

⁴ looqin is een procesgericht kindvolgsysteem dat houvast biedt om kinderen op een effectieve manier te volgen en te begeleiden in hun leer- en groeiproces. De samenvatting van dit proces is eenvoudig, waardoor je in één oogopslag zicht hebt op je gehele groep!

Toelichting op de profilering:

Het CITO-leerlingvolgsysteem wordt schoolbreed gebruikt. Voor het overige, de procedures, de afspraken en de bewaking daarvan, is de borging van de ondersteuning van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften een kwetsbaar punt op de Bienekebolders. Dat komt deels door recente wisselingen in het management (nieuwe directeur en IB'er) en deels door de geringe omvang van het team. Inwerken van nieuwe collega's of vervangers en hen bekend maken met de afspraken en de gewenste processen, komt op de schouders van de teamleden terecht. Er is hiervoor weinig extra ruimte doordat er maar weinig leerkrachten zijn.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

De belangrijkste suggestie is om op dit vlak beleid te ontwikkelen. Om te beginnen zou kunnen worden opgeschreven wat er nu al wel gebeurt. Afhankelijk van de mate waarin de betrokkenheid van ouders aanwezig en gewenst is, kunnen zij mogelijk worden ingeschakeld om mee te denken over procedures en processen en over het ontwikkelen van een jaarlijkse kwaliteitscyclus. Het schoolmanagement zou de één-zorg-route die al in gebruik is op de school als uitgangspunt kunnen nemen. Dit biedt een controle en bespaart werk

Ook de consulent kan op het vlak van beleidsontwikkeling een aanjagende en ondersteunende rol spelen.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.

Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Opvallend is dat er weinig contact, laat staan samenwerking is met de enige andere school in Moergestel. De samenwerking met andere instellingen is beperkt tot contact met collega's van andere scholen binnen het eigen schoolbestuur. Alleen met het Schoolmaatschappelijk werk is met enige regelmaat contact. Het lijkt wel alsof het team vindt dat zij het ondersteunen van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften, geheel alleen moet opknappen.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Met name op dit terrein, de samenwerking met instellingen buiten de school, is nog wel winst te behalen. Daarvoor is het nodig dat er meer inzicht is in wat andere instanties kunnen bijdragen aan het ondersteunen van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften. Wellicht kan hier de consulent het voortouw nemen en het team op weg helpen met het opstellen van een sociale kaart.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben:

De invoering van Passend Onderwijs vanaf augustus 2014 heeft op OBS De Bienenkebolders niet tot grote veranderingen geleid, noch in de instroom, noch in de manier van werken op school.

Wel is er verandering zichtbaar in de verwachtingen die ouders uitspreken. Ouders treden meer eisend op lijkt wel. Het is lastig voor een school om aan het begin van de schoolloopbaan al precies aan te geven wat je het kind over die acht jaar kan bieden.

De rol van de consulent binnen het organisatiemodel van Plein 013 is heel waardevol voor de school. Daarnaast is Plein 013 heel helder in het aangeven wat de mogelijkheden (en onmogelijkheden) zijn.

Het team van OBS De Bienenkebolders heeft een duidelijke en gemeenschappelijk gedragen manier van communiceren met ouders. Kern daarvan is dat de wederzijdse verwachtingen duidelijk worden gemaakt en bevestigd. Daarnaast wordt er open gesproken met ouders en met kinderen over het onderwijsleerproces en over de resultaten daarvan. Uitleg over en dialoog met de ouders over wat haalbaar, mogelijk en wenselijk is, staat daarbij centraal. Dat leidt er toe dat ouders over het algemeen een helder beeld hebben van de school. Als ouders het vooral belangrijk vinden dat hun kind goed in zijn/haar vel zit, dan melden zij zich bij OBS De Bienenkebolders; gaat het meer om hoge cijfers, dan geniet de andere school in Moergestel de voorkeur – zo is het beeld.

De ouders verwachten veel van de begeleiding op De Bienenkebolders. Een gesprek over wat de school niet kan bieden aan extra ondersteuning, terwijl de ouders dat graag wel zouden willen, is vaak een moeilijk gesprek dat zich over enkele maanden kan uitstreken.

Het team heeft zeker de ambitie om veel extra ondersteuning te geven, maar erkent dat er twee beperkingen zijn. De eerste is de geringe omvang van de school en daarmee van het team. Daardoor zijn de mogelijkheden om elkaar te ondersteunen d.m.v. iets overnemen, even bijspringen, tijdelijk verlichting bieden, erg klein. Er zijn geen parallelklassen, geen extra handen in de vorm van stagiaires en in omvang een zeer beperkte ondersteuning van de OA. De kwetsbaarheid wordt duidelijk zichtbaar bij ziekte (vervanging) en wanneer er een nieuw teamlid binnenkomt. Dat vraagt aan de andere kant om te zoeken naar voorwaarden om het concept ook in moeilijke tijden overeind te houden. Een daarvan is dat er capabele vervangers zijn te vinden die vertrouwd zijn met EGO en er naar te streven dat deze kwaliteit in de vervangerspool aanwezig is / blijft.

Verder differentiëren is wel een ambitie, maar lijkt praktisch niet mogelijk. Een plusklas behoort niet tot de mogelijkheden. Een paar kinderen in de klas met een eigen ontwikkelingslijn, dat lukt; maar hebben zij ook gedragsmatig extra ondersteuning nodig, dan wordt het ingewikkeld.

OBS De Bienenkebolders staat op een grens. Met 4 combinatiegroepen lukt het net om elke leerling te bieden wat nodig is. Krimpt de school verder, dan wordt snel de grens bereikt, want 'met drie groepen gaat dat niet'.

De tweede beperking is het gevoel dat er gekozen moet worden tussen het welbevinden van de leerling en de cognitieve prestaties. Dit is een discussie die al langere tijd in het team speelt en wordt aangewakkerd door de druk vanuit inspectie op de opbrengsten. Het voelt dan soms alsof dat op gespannen voet staat met de uitgangspunten van het EGO. Om een concreet en gezamenlijk zicht te krijgen op ambitie, mogelijkheden en toekomstbeeld van de school, lijkt het zaak om deze dialoog met team, ouders en schoolleiding intensief en procesmatig te gaan voeren. (zie ook de suggestie op pag. 9 over de ontwikkeling van een eigen visie hierop).

Bijlage: Opbrengsten interview

OBS De Bienenkebolders

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*

☐	weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
	☐ laag
	☐ gemiddeld
	☒ hoog
☒	matig
☐	sterk

De ouders van de leerlingpopulatie bestaat uit een langzamerhand kleiner wordend deel dat werkzaam is in de agrarische sector in de directe omgeving. Voor het overige zijn de ouders over het algemeen gemiddeld tot hoog opgeleid en werken zij in de meeste gevallen buiten Moergestel.

- *thuis taal:*

☒	weinig
☐	matig
☐	sterk

Alle leerlingen en hun ouders hebben het Nederlands als moedertaal. Er wordt steeds minder dialect gesproken.

- *culturele achtergrond*

☒	weinig
☐	matig
☐	sterk

Qua culturele achtergrond is er sprake van een homogene populatie. Hierbij kan als aantekening worden geplaatst dat er veel kinderen zijn met gescheiden ouders met als gevolg dat er veel een oudergezinnen zijn. Moergestel is een kleine gemeenschap. Ouders weten veel van elkaar. Overigens is het verzorgingsgebied van de school relatief groot: ongeveer 30% van de leerlingen komt van buiten Moergestel

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.:

- *niveau van leren*

☐	weinig
☒	matig
☐	sterk

Het niveau van leren kan worden gekarakteriseerd als matig homogeen. Er zijn per klas wel behoorlijke verschillen tussen de leerlingen, maar over de hele school genomen is 'matig homogeen' de beste karakterisering.

- *leerstijlen*

☒	weinig
☐	matig
☐	sterk

Er zijn wel enige verschillen in leerstijl tussen de leerlingen: cognitief, auditief en ook leerlingen met een meer creatieve, beeldende leerstijl.

Hoeveel leerlingen hebben

- *speciale behoeften in het verwerken van informatie*

☐	weinig (minder dan 20%)
☒	een matig aantal (20 tot 40%)
☐	veel (meer dan 40%)

De samenstelling van de groepen is verschillend en speelt hierbij wel een rol. In de ene klas gaat het om meer dan 40% die speciale behoeften hebben in het verwerken van informatie, in een andere is dat minder dan 20%; gemiddeld genomen schatten de gesprekspartners het aandeel op ongeveer 30% van de leerlingen.

- *speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)*

☐	weinig (minder dan 20%)
☒	een matig aantal (20 tot 40%)
☐	veel (meer dan 40%)

Het gedrag van de leerlingen weerspiegelt niet alleen individuele gedragsproblematiek, maar ook de situatie waarin veel gezinnen verkeren (zoals echtscheiding). In hogere groepen wordt zichtbaar dat leerlingen daar problemen mee hebben; dat uit zich in gedragsproblemen. Opvallend is dat met zij-instromers, de leerlingen die later in hun schoolloopbaan op deze school komen, vak wel iets aan de hand is.

Al met al schatten de gesprekspartners dat tussen de 30 en 40% van de leerlingen speciale ondersteuningsbehoeften hebben voor gedrag.

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Tijdens het interview is gevraagd de manier van lesgeven te plaatsen op een aantal dimensies.

Karakteriseer het onderwijs op de school op de onderstaande dimensies. Een '1' betekent sterk in de richting van de eerste pool en een '4' sterk in de richting van het tweede uiterste.

	1	2	3	4	
overdragen van kennis	☐	☐	☒	☐	zelf ontdekken
kennis verwerven	☐	☒	☐	☐	werken met kennis
klassikaal leren	☐	☐	☒	☐	individueel en groepjes-leren
sturing van het leren door de leerkracht	☐	☐	☐	☒	leerlingen sturen eigen leren
alle leerlingen op basisniveau brengen	☐	☐	☐	☒	het maximale uit elke leerling halen
leerstof bepaalt leerweg	☐	☐	☒	☐	beginsituatie leerling bepaalt leerweg
nadruk op gestructureerde opdrachten	☐	☐	☒	☐	nadruk op vrije opdrachten
gelijke normering prestaties	☒	☐	☐	☒	beoordeling t.o.v. eerdere eigen prestaties
beoordeling door leerkracht	☒	☐	☐	☐	zelfbeoordeling door leerling
evaluatie onderwijs door leerkracht	☒	☐	☐	☐	evaluatie samen met leerlingen

In de afgelopen twee jaar is er meer nadruk komen te liggen op kennisverwerving. Het gebruiken van en werken met de verworven kennis neemt met de leerjaren toe. De school zoekt om niet opnieuw een predicaat 'zwakke school' te krijgen, een balans tussen voldoende aandacht voor de sociaal emotionele aspecten van het leren, zoals welbevinden en betrokkenheid enerzijds en competentie, in de vorm van leerresultaten, aan de andere kant. Er wordt veel in groepjes en individueel gewerkt. De noodgedwongen groepsindeling in combinatieklassen in verband met het leerlingenaantal, maakt dat voor een deel ook noodzakelijk.

Leerlingen sturen het eigen leren, zodra ze dat aan kunnen. Er wordt gewerkt met weektaken, die leerlingen in eigen tempo en volgorde maken.

Uitgangspunt van Ervaringsgericht Onderwijs is om door betrokkenheid met en welbevinden van de leerlingen, het maximale uit elk kind te halen, waarbij de beginsituatie van de leerling de leerweg bepaalt. De gebruikte methoden sluiten hierbij aan: er is bijv. bijrekenen/wiskunde meer sprake van een methodiek dan van een methode.

De nadruk ligt op opdrachten met een zekere structuur als het gaat om de aanpak, leerlingen werken in groepjes aan opdrachten aan de hand van een duidelijk voorgescreven stappenplan, dat overigens inhoudelijk wel ruimte laat. Ook hier geldt, dat opdrachten vrijer worden naarmate de leerlingen in een hogere groep zitten.

Bijzonder bij deze school is dat de beoordeling van de leerlingen zowel in relatie tot de groep, als ten opzichte van de eigen eerdere prestaties plaatsvindt. De rapporten van de leerlingen laten ook beide beoordelingen zien. De beoordeling van de leerlingen gebeurt door de leerkracht, wel is al geëxperimenteerd met portfolio's die door de leerling worden gemaakt, maar dat is een nog zeer prille ontwikkeling. De leerlingen worden betrokken bij het evalueren van het onderwijs en van hun leerresultaten. Ook met de kleuters heeft de leerkracht daarover een gesprek.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

- ☒ incidenteel (met individuele aandacht, buiten de groep)
- ☒ vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep
- ☐ vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

Heel sporadisch neemt de leerkracht een of twee leerlingen buiten de groep apart terwijl de onderwijsassistent dan de groep onder haar hoede heeft. Meer gebruikelijk is dat de leerling met speciale onderwijsbehoeften individuele aandacht binnen de groep krijgt, of (o.a. binnen het kader van de drie niveaus binnen de groep) extra aandacht in de eigen homogene subgroep.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

- ☐ ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school
- ☒ incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten
- ☐ nee, niet of nauwelijks

Vanuit het onderwijsconcept is er als vanzelf aandacht voor verschillende leerstijlen, terwijl er geen gemeenschappelijk model (zoals dat van de meervoudige intelligentie) wordt gehanteerd. Eerder wordt het individueel toegepast als dit het leren bevordert.

Enkele leerkrachten hebben affiniteit met het inspelen op verschillen in leerstijl. Bij leerlingen met speciale onderwijsbehoeften is er vaak wel meer aandacht voor.

Hoe zijn groepen/klassen ingedeeld (welke leerjaren worden gemengd, wat is de omvang van de groepen en de bezetting met leerkrachten)?

De 96 leerlingen zijn verdeeld over vier combinatiegroepen. De groepsgrootte is ongeveer 23 a 24 leerlingen. Met wat variatie ligt de gemiddelde omvang van de jaarcohorten rond de 12 leerlingen. Groep 7/8 heeft een leerkracht die fulltime werkt. De andere groepen zien elke week hun twee vaste leerkrachten die in de loop van de week afwisselend voor de groep staan. Dit schooljaar is de onderwijsassistent nog een ochtend per week beschikbaar. Zij assisteert afwisselend in alle groepen, behalve groep 1/2. Of de onderwijsassistent ook volgend jaar nog in dienst zal kunnen blijven is nog onzeker.

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

- het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis): Voor taal: 70%; voor spelling: 100%; voor rekenen: 100%.

toelichting: de betekenis en het gebruik van de kerndoelen is sinds twee jaar toegenomen. IvhO oordeelde in 2013 dat er onvoldoende resultaatgericht werd gewerkt. Daarop is het team gericht met de kerndoelen aan de slag gegaan als leidraad voor het te geven onderwijs. Sinds nov 2014 is naar het oordeel van IvhO weer een goed evenwicht ontstaan tussen de drie EGO-uitgangspunten (welbevinden, betrokkenheid en competentie). Door diverse groepswisselingen is het waarschijnlijk dat niet alle leerkrachten de kerndoelen van 'hun' groepen voor taal paraat hebben.

- het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen: 100%
toelichting: In principe is elke leerkracht hiertoe in staat. De aanwezige ouder merkt op dat het desondanks niet altijd lukt om didactisch maatwerk aan elke leerling te bieden. De geringe omvang van de school maakt haar kwetsbaar. Wanneer leer- en gedragsproblematiek zich ophopen in een cohort of groep heeft de school weinig mogelijkheden om door spreiding van leerlingen de druk te verminderen.
- het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen: 100%
toelichting: zie toelichting op het vorige aspect. De intentie en potentie is hoog; op sommige momenten kan de druk voor een leerkracht (of invaller) te hoog worden.
- het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling: 100%

toelichting: Dit is staand beleid. Alle leerkrachten hebben individuele gesprekken met elke leerling over hun welbevinden, hun betrokkenheid en hun competenties. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de methodiek 'Praat en teken'.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

- ☐ vooral individuele aanpak van leerkrachten
- ☐ aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
- ☒ teamaanpak

toelichting: Er is sprake van een gedeelde aanpak. Het bespreken van de begeleiding van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften, is ook onderwerp van collegiale consultatie. Elke leerkracht kent elke leerling.

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

- ☐ niet of nauwelijks
- ☒ soms
- ☐ vaak

toelichting: vanzelfsprekend ontvangen ouders en leerlingen hierover informatie. Ouders worden actief betrokken bij de jaarlijks te houden 'Ateliers', waarin ouders ook workshops verzorgen voor de leerlingen. Daarnaast zijn veel ouders betrokken bij buitenactiviteiten.

Teamexpertise

Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)? Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.

Beschrijving teamexpertise:

- *Onderwijs geven vanuit de EGO-uitgangspunten*
- *Werken met de reken en Wiskunde werkwijze volgens de PARWO-aanpak*

Het team heeft behoefte aan gedeelde en gezamenlijke expertise voor het verbeteren van de sociale vaardigheden van leerlingen.

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen

op de leslocatie:

- Extra begeleiding
 - **in** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*
 - Onderwijsassistent, 3,5 uur per week
 - **buiten** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*
 - Ouders, geven van workshops bij 'Atelier' (1 dagdeel per jaar)
 - Ouders bij buitenactiviteiten, o.a. bij kampweek met hele school (20 ouders, 1 week)
 - Ouders bij toezicht tijdens de grote pauze (dagelijks, 30 minuten, 1 ouder)
 - Ouders bij ondersteunen van leesonderwijs (incidenteel)
 - *Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:*
= *Materialen met speciale didactische kenmerken:*
 - Alternatieve methode voor rekenen en wiskunde: PARWO
 - Kansrijke taal (methodiek voor taalonderwijs)
 - materialen uitgaand van sterk eigen probleemoplossend vermogen (rekentijgers, voor hoogbegaafde leerlingen)
 - Voor leerlingen met een leesdossier / leesachterstand gaan we m.i.v. dit schooljaar werken met Bouw!. Een online interventieprogramma ter voorkoming van leesproblemen.
 - = *Materialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken:*
 - Methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl. EGO concept op basis van welbevinden en betrokkenheid
 - En: EMOScoop, spel voor emoties en gevoelens, o.a. Doos vol gevoelens, babbelspel.
 - Looqin, een procesgericht kindvolgsysteem.
 - Incidenteel, als de groep dat nodig heeft, wordt Kanjertraining ingezet (nu in één groep). In een andere groep loopt het programma "Meidenvenijn".
 - *Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school*
 - de school is geheel rolstoeltoegankelijk
 - extra grootte van de lokalen, gangen en speel/gymruimten
- aparte extra ruimtes voor didactische begeleiding*
- handenarbeid/technieklokaal
 - keuken voor gebruik door leerlingen
- aparte extra ruimtes voor bewegingsbehoeften*
- speel-/gymlokaal
- aparte extra ruimtes voor verzorging / rust*
- verzorgingsruimte
 - mogelijkheid tot time-out ruimte
- buitenruimten*
- een speelplein met extra kwaliteit ('natuurlijk spelen', sport/klimbos)
 - In aanvulling op de ruimtelijke voorzieningen van de school zelf, zijn ook de voorzieningen van de BSO en de tegenovergelegen scouting te gebruiken.

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
	x	visuele beperkingen
	x	auditive beperkingen
	x	spraak/taal belemmeringen
	x	cognitieve beperkingen
	x	motorische beperkingen
	x	beperkingen door langdurige ziekte
	x	Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
	x	ADHD
	x	dyslexie
	x	overige psychiatrische aandoeningen
x	x	gedragsproblemen
	x	onderwijsachterstanden andere culturen
	x	anders, nl.

toelichting:

Een leerkracht heeft de Master SEN afgerond; een ander is bezig met deze opleiding.

Via de consultant van Plein 013 is specialistische expertise snel beschikbaar.

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nooit</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW			x	
Bureau Jeugdzorg		x		
GGD		x		
GGZ	x			
MEE	x			
(Kinder)ziekenhuis		x		
Revalidatiekliniek	x			
Justitiële inrichting	x			
Gemeente, leerplicht		x		
Politie	x			
anders, nl. ...				

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- *het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?*

De leerkracht is in eerste instantie verantwoordelijk. De IB'er heeft hierbij een ondersteunende en adviserende rol. De rol van het team is beperkt tot momenten van collegiale consultatie.

- *de plaats van de extra ondersteuning binnen het beleid van de school*
Dit is nog in ontwikkeling

- *volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang*

De Bienekebolders maakt gebruik van het CITO-LVS en van het programma Looqin voor het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling, m.n. op de WBC aspecten.

- *planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)*

De één-zorgroute wordt teambreed gehanteerd. Het onderhouden ervan door nieuwe en/of invallende leerkrachten is nog niet altijd gegarandeerd. Er zijn in september 2 nieuwe collega's binnengekomen op een team van 8, grotendeels parttime werkende leerkrachten.

Handelingsplannen, groepsplannen en groepsgesprekken maken deel uit van de standaard werkwijze.

- *aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten)*

Er is een protocol voor dyslexie en een aanpak voor hoogbegaafdheid.

- *wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid bij:*
 - *het vaststellen van de onderwijsbehoefte van de leerling: raadplegen en afstemmen met ouders*
 - *het bepalen van de onderwijsbegeleiding voor de leerling: informeren en raadplegen van ouders*
 - *het uitvoeren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling: informeren van ouders*
 - *het evalueren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling: samenwerken als partners; de ouders dragen bij aan het evaluatieproces.*

Er is een sterke betrokkenheid van en met ouders. Het uitvoeren van de benodigde extra ondersteuning geschiedt voornamelijk door de leerkrachten. In het voor- en na-traject worden ouders betrokken middels raadpleging, en praten zij mee over de aanpak en de effecten van de geboden ondersteuning.

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen waarmee deze school haar voedingsgebied deelt? Kent de school de andere scholen, bijvoorbeeld hoe deze omgaan met extra ondersteuning en hoe zij omgaan met verschillen?

Er is in Moergestel een andere basisschool, van RK signatuur: de Vonder. Alleen op directieniveau is er contact, m.n. in het brede school overleg. Er is geen andere regulier contact met de Vonder en dus ook geen kennis over hun werkwijze bij leerlingen met speciale onderwijsbehoeften en in het omgaan met verschillen.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de overige reguliere basisscholen binnen Plein013?
Er is weinig contact; alleen bij grote informatiebijeenkomsten, bijv. over de audits.
- Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen binnen het eigen schoolbestuur?

Er bestaat een directeuren overleg en een IB-overleg met de scholen van het eigen bestuur (Opmaat). Ook voert het cluster (een deel van de Opmaat scholen, waaronder Bienenkebolders) een aantal keren per jaar inhoudelijk overleg: regelmatig directeuren - soms directeuren en IB - incidenteel teams.

Daarnaast is er sprake van samenwerking in de GMR en de eigen Academie van het schoolbestuur. Verder bestaat er een werkgroep ICT'ers en een werkgroep Vertrouwenscontactpersonen.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?
De consulent vervult van Plein013 een belangrijke ondersteunende, coachende en scholende rol voor leerkrachten en IB'er. Verder is er alleen samenwerking en overleg als daar specifiek behoefte aan is.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de voor- en vroegschoolse instellingen, en met het voortgezet onderwijs?

Met de voorschoolse voorzieningen is wel contact, m.n. met de peuterspeelzaal bij de (warme) overdracht van de peuters naar de basisschool.

Er is met enkele scholen voor Voortgezet Onderwijs wel geregeld contact. Dat geldt in het bijzonder voor 'de Nieuwste school', omdat de pedagogische en didactische aanpak het beste aansluit bij de uitgangspunten van het EGO-onderwijs op de Bienenkebolders.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de scholen voor SBO en SO?

Er is (nog) geen intensieve samenwerking; de huidige IB'er is nog maar pas begonnen en verkeert nog in de opstartfase. Als er contact nodig is met het s(b)o dan weet de IB'er ze wel te vinden.

Afsluitende opmerkingen:

Het team is zeer klein en bestaat uit 7 leerkrachten en een (parttime) directeur. De directeur en een van de leerkrachten zijn pas vanaf 1 september aan de school verbonden. De IB'er werkt pas enkele weken in deze functie. Haar voorgangster is wegens ernstige ziekte onlangs gestopt. Al met al is het team zich bewust van haar kwetsbaarheid en realiseert zich, ondanks de soms grote ambitie en gedreven intenties, dat de mogelijkheden van deze school als het gaat om ondersteunen van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften, uiteindelijk beperkt worden door haar omvang en de spankracht van de teamleden.